

Kommunstyrelsen

Uppföljning av budget 2004 – Tertialrapport 2 – Delårsbokslut per den 31 augusti 2004 med helårsprognos jämfört med budget

Stadens politiska organisation (SPO) – Demokrati och ledarskap (dnr 021-4314/2003)

Stadsdelsnämnd Spånga-Tensta: Inriktnings- och genomförandebeslut avseende förhyrning av ny förskolepaviljong på Solhemsvägen i kv. Gunnebo (dnr 321-3560 /2004)

Stadsdelsnämnd Norrmalm: Hemställan om stimulansbidrag för fortsatt utbyggnad av förskoleverksamheten (dnr 321-3414 /2004)

Stadsdelsnämnd Hägersten: Ansökan om stimulansbidrag för öppnande av förskoleavdelningar för femåringar på Hägerstensåsens skola (dnr 321-3397/2004)

Stadsdelsnämnd Hägersten: Ombyggnad av Västertorps gruppbostad - genomförandebeslut (dnr 326-3394/2004)

Föreningen Judiska servicehuset: Ansökan om extra verksamhetsbidrag för år 2004 (dnr 109-1740/2004)

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande (specifikation till beslutsklämmor se bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande)

1. Redovisningen av delårsrapport 2 2004 för Stockholms stad godkänns.
2. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 9,1 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 2. Till kommunstyrelsens förfogande* i 2004 års budget.
3. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 98,3 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 3. Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* i 2004 års budget.
4. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 5,5 mnkr. Finansieringen sker genom att omdisponera för ändamålet avsatta medel under *Kommunfullmäktige m.m.* i 2004 års budget.

5. Nämnderna medges budgetjustering för ökade nettokostnader med 56,8 mnkr. Finansieringen sker genom att ta i anspråk i tidigare bokslut avsatta medel.
6. Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden medges ersättning till stadens skolverksamheter för mottagande av lärarkandidater under kalenderåret 2004 med 10,0 mnkr enligt beslut av kommunstyrelsen den 18 februari 2004, § 13 (dnr 322-3734/2003). Ersättning utbetalas med 2 500 kronor per lärarkandidat och termin som har verksamhetsförlagd utbildning i stadens skolor. Med beaktande av beloppens storlek kommer ingen budgetjustering att göras utan medlen kommer att utbetalas i särskild ordning av stadsledningskontoret efter att kommunstyrelsen godkänt tertiärrapport 2. Fördelning av medel till nämnderna framgår av bilaga 2. Därutöver godkänns utbetalning av 0,8 mnkr avseende stöd till Föreningen Globträdet år 2004. Finansiering liksom redovisning får ske inom ramen för Kommunfullmäktige m.m.
7. Nämndernas budgetar justeras för minskade kostnader och intäkter med 1 205,2 mnkr för redovisade omslutningsförändringar.
8. Kommunfullmäktige m.m. har i särskilt ärende "Stadens politiska organisation (SPO) – Demokrati och ledarskap" (dnr 021-4314/2003) medgivit budgetjustering för ökade nettokostnader med 2,0 mnkr. Finansiering sker ur *Central medelsreserv: 1. Till kommunfullmäktiges förfogande* i 2004 års budget.
9. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har i särskilt ärende "Inriktnings- och genomförandebeslut avseende förhyrning av ny förskolepaviljong på Solhemsvägen i kv. Gunnebo" (dnr 321-3560 /2004) begärt medel för stimulansbidrag om totalt 1,7 mnkr, varav 0,1 mnkr beställarstöd, 0,5 mnkr för projektering, 0,6 mnkr för särproduktionskostnader samt 0,5 mnkr för startkostnader, för utbyggnad av förskola på Solhemsvägen i kv. Gunnebo. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
10. Norrmalms stadsdelsnämnd har i särskilt ärende "Hemställan om stimulansbidrag för fortsatt utbyggnad av förskoleverksamheten" (dnr 321-3414 /2004) begärt stimulansbidrag med totalt 1,9 mnkr. Nämndens begäran avseende Västmannagatan 29 om totalt 0,8 mnkr, varav särproduktionskostnader 0,3 mnkr och startkostnader 0,5 mnkr medges i enlighet med bilaga 2. Nämndens begäran avseende Vanadisvägen 15 om totalt 1,1 mnkr varav 0,6 mnkr för särproduktionskostnader och 0,5 mnkr i startbidrag, medges. Nämnden får angående Vanadisvägen 15 återkomma i kommande tertiärrapporter med begäran om budgetjustering.
11. Hägerstens stadsdelsnämnd har i särskilt ärende "Ansökan om stimulansbidrag för öppnande av förskoleavdelningar för femåringar på Hägerstensåsens skola" (dnr 321-3397/2004) begärt medel om totalt 1,4 mnkr, varav 0,9 mnkr för särproduktionskostnader och 0,5 mnkr för startkostnader. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.
12. Hägerstens stadsdelsnämnd har i särskilt ärende "Ombyggnad av Väster-torps gruppbostad – genomförandebeslut" (dnr 326-3394/2004) begärt stimulansbidrag om totalt 0,7 mnkr, varav 0,1 mnkr för beställarstöd och

0,6 mnkr för särproduktionskostnader. Nämndens begäran medges i enlighet med bilaga 2.

13. Föreningen Judiska servicehuset har i särskilt ärende "Ansökan om extra verksamhetsbidrag för år 2004" (dnr 109-1740/2004) ansökt om medel med 2 065 tkr. Föreningen Judiska servicehuset medges ett bidrag om 2,0 mnkr. Skarpnäcks stadsdelsnämnd medges en budgetjustering om 2,0 mnkr och stadsdelsnämnden ombesörjer utbetalning av bidraget till Föreningen Judiska servicehuset.
14. Katarina-Sofia stadsdelsnämnds begäran om inrättande av resultatenhet för enheten Sofia Distansundervisning avslås.
15. Skarpnäcks stadsdelsnämnds begäran om avveckling av resultatenheten Norra skolenheten godkänns.
16. De nämnder som uppvisar underskott uppmanas att vidta åtgärder för att eliminera dessa.
17. Tidsplan för nämndernas arbete 2005 med bokslut och verksamhetsberättelse, uppföljning av budget, budgetunderlag samt verksamhetsplan godkänns.

Bosse Sundling
Stadsdirektör

Inger Kjaerboe
Redovisningschef

Anders Carstorp
Budgetchef

Bilagor

Bilaga 1	Nämndernas redovisning av prognos på årsutfall och stadsledningskontorets synpunkter
Bilaga 2	Specifikation till beslutsklämmor
Bilaga 3	Resultatbudget och investeringsplan samt sammanställning av nämndernas budgetavvikelser, nettokostnader och nettoutgifter
Bilaga 4	Resultat- och balansräkning med noter samt finansieringsanalys
Bilaga 5	Tidsplan för nämndernas arbete 2005 med bokslut och verksamhetsberättelse, uppföljning av budget, budgetunderlag samt verksamhetsplan.
Bilaga 6	Förvaltningschefen har ordet

Tjänsteutlåtandet med bilagor återfinns på budgetstabens hemsida
<http://info.stockholm.se/slk/budgetstaben/index.htm>

SAMMANFATTNING.....	6
Delårsbokslut per den 31 augusti 2004	6
Helårsprognos jämfört med budget.....	6
Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna	6
Bygga bostäder och utveckla Stockholm	6
Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad	7
Bryta segregationen och fördjupa demokratin	7
Ta ansvar för ekonomin	7
ÄRENDET	8
Delårsbokslut per den 31 augusti 2004.....	8
Analys av delårsbokslut per den 31 augusti 2004.....	9
Verksamhetens nettokostnader.....	10
Verksamhetens kostnader.....	10
Verksamhetens intäkter.....	11
Jämförelsestörande poster	11
Avskrivningar.....	11
Finansiella kostnader och intäkter.....	12
Avsättningar respektive ianspråktagande av tidigare avsättningar	12
Balansräkning.....	12
Tillgångar	12
Eget kapital och skulder	13
Soliditet	13
Kommunkoncernen	13
Helårsprognos jämfört med budget.....	13
Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna	13
Ge alla barn och unga en bra start i livet.....	13
Minska barngruppernas storlek	13
Barnomsorgsgarantin	15
Medarbetarna.....	15
Sjukfrånvaro.....	15
Delaktighet och inflytande	16
Rehabilitering.....	16
Personalöverskott.....	16
Bygga bostäder och utveckla Stockholm	17
Bostäder som alla kan efterfråga.....	17
Öka bostadsbeståndet.....	17
Påbörjade nya lägenheter	17
Ett hållbart trafiksystem	17
Miljöavgifter	17
Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad	18
Miljöprogrammet	18
Miljömiljarden.....	18
Globträdet.....	18
Bryta segregationen och fördjupa demokratin	18
Minskat behov av ekonomiskt bistånd.....	18
Metodutveckling för förkortad biståndstid.....	20
Stadsdelsförnyelsen.....	20
Ta ansvar för ekonomin	20
Uppföljning av resultatbudget och resultatprognos	21
Avvikelser jämfört med budget.....	22

Verksamhetens nettokostnader.....	22
Resultatöverföring.....	23
Överföring av resultatenheternas resultat från 2003 till 2004.....	23
Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2005.....	23
Budgetjusteringar.....	24
Central medelsreserv.....	24
Fördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m..	24
Disposition av i tidigare bokslut avsatta medel.....	25
Ersättning till stadens skolverksamhet för mottagande av lärarkandidater	
.....	25
Omslutningsförändringar.....	25
Finansiering.....	26
Skatter och statsbidrag.....	26
Skatteintäkterna förväntas bli lägre.....	26
Negativa slutavräkningar.....	26
Utjämnings effekter.....	27
Statsbidragen ligger i nivå med budget.....	27
Mellankommunal utjämning.....	27
Begravningsavgift och avsättning till begravningsfond.....	27
Renhållningsnämnden.....	27
Finansnetto.....	27
Pensionsåtaganden.....	28
Finansieringsutveckling.....	28
Lönesummeutvecklingen.....	28
Sysselsättningsutvecklingen.....	29
Arbetslöshetsutvecklingen.....	29
Uppföljning av investeringsplanen.....	30
Försäljningsinkomster.....	31
Övriga redovisningar.....	31
Kvalitetsutveckling.....	31

SAMMANFATTNING

I denna tertialrapport prognostiseras ett underskott för staden med 107,7 mnkr jämfört med budget. Underskottet består av fallande skatteintäkter samt ökade nettokostnader i huvudsak inom stadsdelsnämndernas verksamheter. Det är en betydande förbättring jämfört med tertialrapport 1, men en försämring jämfört med 2003. Det är bekymmersamt att främst stadsdelsnämnderna prognostiserar underskott.

Om de nämnder som uppvisar underskott inte tar ansvar för ekonomin genom att snarast vidta nödvändiga åtgärder för att uppnå ett resultat inom fastställd budget finns en betydande risk för att staden går in i 2005 med ett stort underskott. Detta kan få omfattande negativa konsekvenser för budgetutrymmet åren 2005 och 2006. Det finns därför all anledning för nämnderna att rikta uppmärksamheten även framåt i tiden. De kostnadsnivåer som upparbetas under 2004 kommer att vara svårhanterliga budgetåret 2005.

Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden.

Delårsbokslut per den 31 augusti 2004

Utfallet för perioden innebär ett negativt resultat om 165,0 mnkr. Verksamhetens nettokostnader inklusive avskrivningar uppgår till 17 515,8 mnkr, vilket motsvarar 108 % av stadens totala skatteintäkter inklusive statsbidrag och utjämning. Detta är en försämring av resultatet för motsvarande period år 2003 med 957,5 mnkr.

Helårsprognos jämfört med budget

Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

De flesta stadsdelsnämnder har minskat barngruppernas storlek och den genomsnittliga barngruppen i staden har minskat med 0,7 barn sedan tertialrapport 2 för 2003 till 15,3 barn. Barnomsorgsgarantin har under tertial 2 kunnat uppfyllas av alla stadsdelsnämnder utom Vantör.

Sjukfrånvaron i staden har minskat andra tertialen till 9,1 %. Det genomsnittliga resultatet från stadens medarbetarenkät ger relativt höga siffror när det gäller medarbetarnas uppfattning om sin möjlighet till delaktighet och inflytande. Totalt redovisas ett nettoöverskott med 425 personer företrädesvis inom områdena äldreomsorg, skola och administration.

Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Under perioden januari – juni 2004 har gatu- och fastighetsnämnden fattat beslut om markanvisning för cirka 9 700 lägenheter. Stadsbyggnadsnämnden har under perioden 1 januari till 31 augusti godkänt 23 detaljplaner med byggrätter för 2 619 nya lägenheter. Under första halvåret har totalt 1 763 lägenheter påbörjats, att jämföra med 625 lägenheter under samma period föregående år.

Arbetet med förberedelser inför införandet av försöket med miljöavgifter fortgår. Staden och Vägverket har träffat en överenskommelse som bl.a. innebär att Vägverket övertar och slutför den av staden inledda upphandlingen av tekniska system.

Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad

Flertalet nämnder arbetar med att minska sin verksamhets miljöbelastning utifrån målen i stadens miljöprogram. Samtliga stadsdelsnämnder redovisar att de under perioden har arbetat med Agenda 21-frågor.

Bryta segregationen och fördjupa demokratin

Det genomsnittliga antalet med behov av ekonomiskt bistånd under den senaste tolv månadersperioden uppgår till 14 817 vuxna personer, vilket innebär att antalet minskat med 35,1 % sedan 1999. Detta är dock en ökning sedan föregående helårsprognos med 373 personer eller 2,6 %. Halveringsmålet kommer inte att nås under 2004.

Ta ansvar för ekonomin

Denna helårsprognos visar ett underskott för staden med 107,7 mnkr jämfört med budget. Nämnderna redovisar ett prognostiserat nettounderskott om 86,2 mnkr för driftverksamheten efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar. Detta är en förbättring med 194,1 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1. Stadsdelsnämnderna redovisar ett sammantaget nettounderskott om 340,4 mnkr, vilket innebär en förbättring med 4,6 mnkr jämfört med tertialrapport 1.

mnkr	Budget 2004	Budget- justering	Prognos	Avvikelse budget/ prognos
Verksamhetens nettokostnader	-26 293,1	-56,8	-26 436,1	-86,2
Skatter, statsbidrag, begravningsavgift och finansiell poster m.m.	26 166,3	0,0	26 144,8	-21,5
Disposition av i tidigare bokslut avsatta medel	126,9	56,8	183,7	0,0
Prognosticerad förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,0	-107,6	-107,7

Stadsledningskontoret ser positivt på att flera nämnder har förbättrat sina resultat. Det är emellertid bekymmersamt att främst stadsdelsnämnderna prognostiserar underskott. Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden. De kostnadsnivåer som upparbetas under 2004 kommer vara svårhanterliga budgetåret 2005.

Det samlade nettoöverskottet som fördes över till 2004 uppgick till 156,1 mnkr. I tertialrapport 2 har stadens nämnder beräknat föra över ett nettoöverskott med 61,3 mnkr till 2005.

Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar med 166,2 mnkr för ökade nettokostnader. Medlen finansieras genom att ta i anspråk avsatta medel i tidigare års bokslut med 56,8 mnkr för stimulansbidrag till bl.a. äldreboenden och för ny- och ombyggnad av gruppboenden för fysiskt och psykiskt funktionshindrade samt förskolor samt genom omfördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m. med 5,5 mnkr. Finansiering sker ur central medelsreserv med 109,4 mnkr varav 98,3 mnkr för prestationsökningar. Det är i huvudsak prestationerna inom förskoleverksamhet och omsorg om funktionshindrade som har ökat medan prestationerna inom grundskola och skolbarnsomsorg har minskat.

ÄRENDET

Enligt stadsledningskontorets anvisningar för uppföljning av budget 2004 skall stadens nämnder upprätta årets andra delårsbokslut per den 31 augusti med helårsprognos jämfört med budget och senast den 24 september 2004 inlämna denna till kommunstyrelsen. Stadsledningskontoret har analyserat samtliga nämnders rapporter.

Delårsbokslut per den 31 augusti 2004

Stadens tertialbokslut omfattar perioden januari till augusti år 2004 och baseras på samtliga nämnders tertialbokslut inklusive finansförvaltningen. I bilaga 4 redovisas resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys.

Resultatet för de två första tertialen år 2004 är negativt och uppgår till 276,4 mnkr, efter skatteintäkter och finansnetto. Efter föreslagna och under året ianspråktaga avsättningar uppgår stadens underskott till 165,0 mnkr.

Resultatet med hänsyn taget till balanskravet uppgår till minus 35,2 mnkr. I resultatet ingår såväl årets avsättningar som ianspråktaga avsättningar, jämförelsestörande poster är exkluderade. Det ekonomiska läget kräver åtgärder för att uppnå ett positivt resultat.

Resultat enligt resultaträkningen	-165,0 mnkr
Avgår jämförelsestörande intäkter	-11,5 mnkr
Avgår jämförelsestörande kostnader	141,3 mnkr
Justerat resultat	-35,2 mnkr

Verksamhetens nettokostnader, exkl. jämförelsestörande poster uppgår till 17 367,7 mnkr, vilket är en ökning med 800,3 mnkr jämfört med samma period föregående år.

Analys av delårsbokslut per den 31 augusti 2004

Resultaträkning

Mnkr	2004-08-31	2003-08-31
	Jan-aug	Jan-aug
Verksamhetens intäkter	4 894,8	4 739,0
Jämförelsestörande intäkter	11,5	0,0
Verksamhetens kostnader	-21 989,1	-21 056,5
Jämförelsestörande kostnader	-159,7	-46,4
Avskrivningar	-273,4	-258,8
Verksamhetens nettokostnader	-17 515,8	-16 622,7
Skatteintäkter	14 264,3	14 111,8
Generella statsbidrag	1 982,7	1 874,9
Finansiella intäkter	1 738,8	2 623,2
Finansiella kostnader	-746,5	-1 324,0
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	-276,4	663,1
Extraordinära intäkter	0,0	0,0
Extraordinära kostnader	0,0	0,0
Ianspråktaga avsättningar	133,9	136,8
Avsättningar	-22,5	-7,4
Årets resultat	-165,0	792,5

Delårsbokslut 2 per den 31 augusti 2004 visar ett negativt resultat om 165,0 mnkr. Resultatet inkluderar verksamhetens nettokostnader, skatteintäkter och finansnetto, ianspråktaga avsättningar samt avsättningar. I bilaga 4 redovisas resultaträkningen inklusive noter.

I jämförelse med delårsbokslut för samma period 2003, noteras att resultatet är 957,5 mnkr sämre år 2004. Detta är hänförligt till att verksamhetens nettokostnader ökat med 5,4 % samtidigt som skatteintäkter och statsbidrag endast ökat med 1,2 %. Även aktieutdelningen från de kommunala bolagen minskar med 250,0 mnkr år 2004.

Jämfört med resultatet som redovisas i de ekonomiska månadsrapporterna till ekonomiutskottet överensstämmer såväl förväntat resultat som verksamhetens nettokostnader väl med de senaste månaderna. Det bör noteras att det i månadsrapporten ej har periodiserats några kostnader och intäkter varför beloppen inte är helt jämförbara.

Förutom det negativa resultatet bör ett antal osäkerhetsfaktorer tas i beaktande. De faktorer som kan påverka kostnaderna negativt under årets sista tertial är dels att resultatet av årets lönerörelse beräknas slå igenom under årets sista månader, dels att nämnderna prognostiserar ökade kostnader för ekonomiskt bistånd samt att enheter tenderar att avvakta med större inköp till årets senare del. Troligt är nämndernas prognoser har påverkats av den osäkra situationen

på arbetsmarknaden. Under december 2003 beslutade regeringsrätten att parkeringsavgifter ej skall påföras moms. Staden kommer att begära återbetalning genom moms rättelser av parkeringsavgifter för åren 1995-2003. Då beloppets storlek inte går att fastställa och med hänsyn till försiktighetsprincipen har inga återbetalningar periodiserats i delårsbokslutet.

Verksamhetens nettokostnader

Verksamhetens nettokostnader, exkl. jämförelsestörande poster, uppgår till 17 367,7 mnkr, vilket är en ökning med 791,3 mnkr eller ca 5 % jämfört med samma period föregående år. Verksamhetens nettokostnader har finansierats av skatteintäkter och generella statsbidrag samt av stadens positiva finansnetto.

Verksamhetens kostnader

Verksamhetens kostnader, exkl. avskrivningar, uppgår till 21 989,1 mnkr, vilket är en ökning med 932,6 mnkr.

Förändringen består av:

- ökade lönekostnader, lönebikostnader och övriga personalkostnader, 609,6 mnkr
- ökade kostnader för entreprenader och köp av verksamhet, 219,3 mnkr
- minskade kostnader för material och köpta tjänster, 122,4 mnkr
- ökade kostnader för bostadstillägg samt andra bidrag och understöd, 117,0 mnkr, varav ökade kostnader för ekonomiskt bistånd med 114,5 mnkr
- ökade kostnader för pensionsutbetalningar, 109,2 mnkr

För ökade personalkostnader till följd av löneavtal har periodiseringar gjorts utifrån kända avtal. Personalkostnaderna har jämfört med samma period föregående år ökat med 6,1 %. Ökningen förklaras dels av avtalsenliga löneökningar, dels av att vissa verksamheter återtagits i egen regi vilket innebär att antalet anställda har ökat. Personalkostnaderna var också lägre det första halvåret 2003 på grund av att arbetsgivaren tog över betalningsansvaret för den tredje sjukfrånvaroveckan den 1 juli 2003.

Kostnaderna för perioden avseende entreprenader och köp av verksamhet har ökat med 4,4 % jämfört med samma period föregående år. Ökningen beror bl.a. på indexuppräknings av befintliga avtal och kostnadsökningar vid förnyade upphandlingar samt prestationsförändringar inom främst fristående gymnasieskolor och förskoleverksamhet i privat regi.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd har ökat med 17,9 % jämfört med samma period föregående år. En förklaring till ökningen är det försämrade konjunkturläget vilket drabbar denna grupp extra hårt. Enligt uppgifter från utrednings- och statistikkontoret (USK) har antalet hushåll som erhöll ekonomiskt bistånd i juni 2004 ökat till 13 438, vilket är en ökning med ca 9 % jämfört med juni 2003. Andelen öppet arbetslösa 16-64 år uppgick till 4,2 %, vilket är en ökning med 0,4 procentenheter jämför med 2003 (enligt USK:s rapport för juni månad 2004).

Ökade kostnader för pensioner är hänförligt till att periodisering av kostnader för kompletterande ålderspension har skett utifrån prognos för helår.

Övriga kostnader beräknas öka under årets sista tertial. Erfarenhetsmässigt är kostnaderna högre under hösten/vintern beroende på att nämndernas enheter avvaktar med större inköp till denna period. Ovanstående gäller samtliga verksamheter, men det är inom skola/utbildning som man finner de största posterna. Posten övriga kostnader omfattar bl.a. köp av material, konsulttjänster och utbildning.

Verksamhetens intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 4 894,8 mnkr, vilket är en ökning med 155,8 mnkr eller ca 3 %.

Förändringen består av:

- ökade intäkter för taxor och avgifter fastställda av kommunfullmäktige m.m., 180,9 mnkr
- minskade statsbidrag, 16,1 mnkr
- minskade hyresintäkter och tomträttsavgälder, 13,9 mnkr
- ökade EU-bidrag, 4,9 mnkr

Ökningen av intäkterna för taxor och avgifter beror huvudsakligen på ändrade faktureringsdatum inom renhållningsnämnden och en höjning av renhållningsavgiften samt ökade intäkter för parkeringsavgifter.

Intäkterna för bidrag och specialdestinerade statsbidrag har minskat till följd av bl.a. minskade statsbidrag för maxtaxa och minskade statsbidrag inom integrationsnämnden för flyktingmottagande.

Intäkterna för tomträttsavgälder och övriga hyror och arrenden har minskat jämfört med samma period föregående år. Minskningen beror huvudsakligen på försäljningen av Beridarebanan 10 och ombyggnad av Blackebergs sjukhem.

Jämförelsestörande poster

Periodens jämförelsestörande intäkter uppgår till 11,5 mnkr och jämförelsestörande kostnader uppgår till 159,7 mnkr. Intäkterna avser realisationsvinster i samband med försäljning av anläggningstillgångar. Kostnaderna avser främst förbrukade medel ur Kompetensfonden och Stadsdelsförnyelse samt realisationsförluster vid försäljning av anläggningstillgångar. Kostnaderna för Stadsdelsförnyelsen har finansierats av realisationsvinster.

Avskrivningar

Periodens avskrivningar av anläggningstillgångar uppgår till 273,4 mnkr. Avskrivningar enligt plan uppgår till 269,9 mnkr och nedskrivningar av värdet på anläggningstillgångar uppgår till 3,8 mnkr. Jämfört med samma period föregående år har avskrivningarna ökat med 14,6 mnkr.

Finansiella kostnader och intäkter

Stadens finansnetto uppgår till 992,4 mnkr. I detta belopp ingår engångsposter avseende aktieutdelning från stadens bolag med 601,0 mnkr. Detta belopp avser utdelning från stadens bolag för verksamhet år 2003 och har därför inte periodiserats, vilket ger ett bättre resultat för perioden.

Avsättningar respektive ianspråktagande av tidigare avsättningar

Avsättningar har gjorts med 22,5 mnkr. Ianspråktaga avsättningar uppgår till 133,9 mnkr, huvudsakligen för boende för äldre- och funktionshindrade.

Balansräkning

Mnkr	2004-08-31	2003-08-31
TILLGÅNGAR		
Materiella anläggningstillgångar	37 434,6	37 925,1
Finansiella anläggningstillgångar	20 418,3	23 059,2
Summa anläggningstillgångar	57 852,9	60 984,3
Omsättningstillgångar	15 306,8	15 568,7
SUMMA TILLGÅNGAR	73 159,7	76 553,0
EGET KAPITAL OCH SKULDER		
Eget kapital	46 999,2	47 951,6
Avsättningar	6 046,4	6 411,0
Långfristiga skulder	6 738,4	10 421,3
Kortfristiga skulder	13 375,7	11 769,1
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	73 159,7	76 553,0

Balansräkning

I delårsbokslut 2 år 2004 uppgår stadens balansomslutning till 73 159,7 mnkr, vilket är en minskning med 3 393,3 mnkr jämfört med samma period föregående år. I bilaga 4 redovisas balansräkningen inkl. noter.

Tillgångar

Anläggningstillgångarna har jämfört med föregående år minskat med 3 131,4 mnkr. Därav har de finansiella anläggningstillgångarna minskat med 2 640,9 mnkr och uppgår i bokslutet till 20 418,3 mnkr. Minskningen hänförs främst till att staden och koncernbolagen amorterat externa lån.

Av redovisade omsättningstillgångar har kortfristig utlåning ökat med 2 743,4 mnkr och uppgår till 11 954,4 mnkr. Detta förklaras främst av stadens ökade utlåning till koncernbolagen. Utlåningen har ökat i takt med koncernbolagens amortering av externa lån samt FB Servicehus AB:s nyupplåning i samband med stadens renodling av fastighetsbeståndet. De kortfristiga placeringarna har minskat med 2 468,3 mnkr och uppgår därmed till 48,8 mnkr vilket förklaras av att staden och koncernbolagen amorterat externa lån.

Eget kapital och skulder

Det egna kapitalet har minskat med 952,4 mnkr varav 165,0 mnkr motsvaras av årets resultat.

De långfristiga skulderna har minskat med 3 682,9 mnkr och uppgår till 6 738,4 mnkr, varav obligationslån minskat med 955,2 mnkr och reverslån minskat med 2 962,7 mnkr. Minskningen förklaras främst av stadens amortering av externa lån samt att den kortfristiga delen av långfristiga lån ökat. Således har de kortfristiga lånen ökat av denna omklassificering, där ökningen uppgår till 1 463,3 mnkr och kortfristiga lån därmed uppgår till 8 284,9 mnkr.

Soliditet

Soliditeten visar det egna kapitalet i förhållande till balansomslutningen. Årets soliditet uppgår till 64 %, vilket är en förbättring med en procentenhet jämfört med samma period föregående år.

Kommunkoncernen

I kommunkoncernen ingår förutom stadens verksamhet även den verksamhet som bedrivs i bolagsform. Flertalet av stadens bolag ägs genom Stockholms Stadshus AB. Kommunkoncernens resultat efter finansnetto uppgår till 585,4 mnkr.

Helårsprognos jämfört med budget

Förbättra välfärden och de kommunala verksamheterna

Ge alla barn och unga en bra start i livet

Minska barngruppernas storlek

För att stärka kvaliteten inom förskolan är det viktigt att minska barngruppernas storlek. Mindre barngrupper är också viktigt för barnens och medarbetarnas arbetsmiljö.

I stort sett samtliga stadsdelsnämnder har utökat antalet förskoleavdelningar sedan samma tid förra året. I de flesta stadsdelsnämnder pågår ett fortsatt arbete med att starta ännu fler avdelningar för att klara barnomsorgsgarantin och för att minska antalet barn i barngrupperna.

Antalet barn inskrivna i förskoleverksamheten har ökat i staden som helhet sedan samma tid föregående år. I några stadsdelsnämndsområden har antalet inskrivna barn minskat kraftigt, vilket främst beror på att höstinskrivningen inte var helt slutförd vid avläsningsstillfället.

Den genomsnittliga barngruppen i staden består nu av 15,3 barn, vilket är en minskning med 0,7 barn sedan tertialrapport 2 för 2003. De flesta stadsdelsnämnder har minskat barngruppernas storlek. I de nämnder som har svårt att hitta nya lämpliga förskolelokaler har barnomsorgsgarantin prioriterats framför minskningen av antalet barn i barngrupperna. Detta har lett till att minsk-

ningen av antalet barn per grupp avstannat något i staden. Den stadsdelsnämnd som har de största barngrupperna är Liljeholmen, som har ett genomsnitt på 17,4 barn per grupp. Den stadsdelsnämnd som har de minsta barngrupperna är Rinkeby. Den stora minskningen i Rinkeby beror dock till stor del på att det fanns tomma platser vid höststarten och att föräldrarna därför avvaktat med att välja förskola.

I tabellen nedan redovisas barn per avdelning i genomsnitt för respektive stadsdelsnämnd. Jämförelse görs med samma tid föregående år, dvs. de värden som stadsdelsnämnderna rapporterade in i tertialrapport 2 för 2003.

<i>Stadsdelsnämnd</i>	Barn per avdelning i genomsnitt		
	Tertialrapport 2 2003	Tertialrapport 2 2004	Förändring
Kista	15,8	14,9	-0,9
Rinkeby	16,2	13,7	-2,5
Spånga-Tensta	15,9	14,1	-1,8
Hässelby-Vällingby	15,9	14,4	-1,5
Bromma	16,0	15,7	-0,3
Kungsholmen	15,5	14,8	-0,7
Norrmalm	16,5	15,8	-0,7
Östermalm	16,9	16,2	-0,7
Maria-Gamla stan	14,5	14,8	0,3
Katarina-Sofia	16,6	17,2	0,6
Enskede-Årsta	15,3	15,1	-0,2
Skarpnäck	16,4	16,4	0,0
Farsta	14,9	14,4	-0,5
Vantör	16,9	16,0	-0,9
Älvsjö	17,9	17,0	-0,9
Liljeholmen	16,7	17,4	0,7
Hägersten	15,6	16,0	0,4
Skärholmen	15,7	14,5	-1,2
Hela staden	16,0	15,3	-0,7

Barnomsorgsgarantin

I ett fåtal stadsdelsnämndsområden minskar antalet barn i förskolan, medan flertalet nämnder har ett ökat antal barn i förskola. Stadsdelsnämnderna Östermalm, Liljeholmen och Hägersten har mer än 100 barn fler än vid samma rapporteringstillfälle föregående år medan framför allt Rinkeby men även Hässelby-Vällingby minskat sitt inskrivna barnantal. Det minskade barnantalet beror dock i flera stadsdelsnämnder på att höstinskrivningen inte var klar vid avläsningstillfället.

Barnomsorgsgarantin har under tertial 2 kunnat uppfyllas av alla stadsdelsnämnder utom Vantör. Där kommer problemen troligen att kvarstå under resten av året, eftersom ett av de planerade utbyggnadsprojekten väntas stå klart först i början av 2005.

Medarbetarna

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron i staden har minskat andra tertialen till 9,1 %. Den förhållandevis kraftiga nedgången är med stor sannolikhet delvis en effekt av sommar-månaderna, då sjukfrånvaron normalt sjunker. Siffran för halvårsskiftet, som var 10,1 %, visar troligen en mer realistisk nivå. Differensen mellan halvårsskiftet 2003 och 2004 är -0,6 procentenheter. Tendensen med en långsam minskning av sjukfrånvaron i staden är tydlig oavsett vilken jämförelse man väljer.

Det aktiva arbete för att sänka sjukfrånvaron som nämnderna bedriver måste ges fortsatt hög prioritet. Inför de föreslagna ändringarna med ett ökat arbetsgivarinträde skärps även de ekonomiska incitamenten för staden att möjliggöra adekvat rehabilitering och goda förutsättningar för återinträde i arbete på hel- eller deltid.

Delaktighet och inflytande

Arbetet med utveckling av olika samverkansformer fortsätter men arbete pågår även inom många nämnder med utveckling av andra former för ökad delaktighet i arbetet med verksamhetens mål, planering, utveckling och ekonomi. Nämnderna beskriver också sitt arbete för att öka medarbetarnas inflytande över den egna arbetssituationen såväl när det gäller arbetets innehåll som formerna för arbetet. Exempel på insatser är utvecklade ansvarsområden och flexibla arbetstider.

Resultatet från stadens medarbetarenkät ger genomsnittligt relativt höga siffror när det gäller medarbetarnas uppfattning om sin möjlighet till delaktighet och inflytande. Av undersökningen framgår också att arbetsplatsträffar (APT) inom ramen för samverkan har hög frekvens, men att värdet av dessa möten när det gäller att skapa delaktighet och inflytande är mer tveksamt, enligt medarbetarna. Andelen medarbetare som anger att de haft medarbetarsamtal/utvecklingssamtal med sin närmaste chef har också ökat sedan föregående mätning. Här återstår dock ännu mycket arbete innan resultatet är tillfredsställande. Den fortsatta analysen av resultaten tar sikte på i vilken utsträckning de generella resultaten även gäller exempelvis för olika yrkes- och verksamhetsområden. Utifrån den analysen kommer också krav på åtgärder att kunna formuleras.

Rehabilitering

Nämnderna har i tertialrapport 2 lämnat fördjupade redovisningar av rehabiliteringsarbetet. En övergripande sammanställningen redovisas i samband med verksamhetsberättelsen.

Personalöverskott

Nämnderna har i tertialrapport 2 redovisat sina personalöverskott, såväl brutto- som nettoöverskott. Nämnderna har även redovisat en prognos för förväntad kommande övertalighet och beskrivit planerade åtgärder för att möta den-

na. Materialet bearbetas vidare inom stadsledningskontoret och en samlad redovisning av situationen i staden lämnas när analysen är slutförd.

Totalt redovisas ett nettoöverskott med 425 personer företrädesvis inom områdena äldreomsorg, skola och administration.

Bygga bostäder och utveckla Stockholm

Bostäder som alla kan efterfråga

Öka bostadsbeståndet

Under perioden januari – juni 2004 har gatu- och fastighetsnämnden fattat beslut om markanvisning för cirka 9 700 lägenheter. Stadsbyggnadsnämnden har under perioden 1 januari till 31 augusti godkänt 23 detaljplaner med byggrätter för 2 619 nya lägenheter. Stadsbyggnadsnämnden har därutöver behandlat över 60 nya startpromemorior innehållande potentiella byggrätter för över 13 500 nya lägenheter. Det innebär att staden för närvarande har beslut för ca 23 000 lägenheter som bedöms som möjliga att påbörja senast 2006.

Kommunfullmäktige beslutade 7 juni att initiera ett gemensamt utvecklingsprojekt där stadens bostadsbolag, stadsbyggnadskontoret och gatu- och fastighetskontoret ingår. Syftet med projektet är att undersöka hur nyproduktionskostnaderna kan minska inom de mest kostnadsdrivande områden. Huvuddelen av arbetet ska ske inom fem pilotprojekt.

Påbörjade nya lägenheter

Under andra kvartalet 2004 påbörjades enligt USK 1 132 lägenheter. Under första halvåret har totalt 1 763 lägenheter påbörjats, att jämföra med 625 lägenheter under samma period föregående år. Totalt för hela året 2003 påbörjades 999 lägenheter (inkl. studentbostäder och exkl. vårdbostäder). Av de påbörjade bostäderna under andra kvartalet 2004 ligger 29 % i inre staden, 50 % i söderort och 21 % i västerort. Av de påbörjade lägenheterna i söderort finns huvuddelen av bostäderna inom Liljeholmens stadsdelsnämndsområde.

Drygt hälften av de påbörjade lägenheterna t.o.m. 30 juni 2004 var hyresrätter. Detta är en kraftig ökning jämfört med år 2003 då drygt 10 % av samtliga påbörjade lägenheter var hyresrätter.

Ett hållbart trafiksystem

Miljöavgifter

Arbetet med förberedelser inför införandet av försöket med miljöavgifter fortgår. Staden och Vägverket har träffat en överenskommelse som bl.a. innebär att Vägverket övertar och slutför den av staden inledda upphandlingen av tekniska system.

I början av året beräknade staden att en större del av miljöavgiftsförsöket skulle ske i stadens regi, vilket föranledde en omslutningsförändring med en

totalkostnad för projektet om 980,0 mkr. Ansvarsförhållandena har ändrats och stora delar av projektet har överförs till Vägverket. Detta innebär att miljöavgiftsförsökets budgetram under 2004 minskas till 100,0 mkr. I tertialrapport 2 för 2004 har således en omslutningsförändring skett med totalt 880,0 mkr.

Göra Stockholm till en ekologiskt hållbar storstad

Miljöprogrammet

Flertalet nämnder arbetar med att minska sin verksamhets miljöbelastning utifrån målen i stadens miljöprogram. Arbetet inriktar sig bl.a. på upphandling av säkra varor, källsortering, miljöbilar och energibesparingsåtgärder. Många nämnder har på ett tydligt sätt integrerat miljöarbetet med ILS och utarbetat relevanta generella åtaganden för miljöarbetet.

Miljömiljarden

Samtliga stadsdelsnämnder redovisar att de under perioden har arbetat med Agenda 21-frågor. Många stadsdelsnämnder har samarbetat med Miljöcentrum när det gäller miljödiplomering av lokala företag. Vidare har flera nämnder arbetat med fastighetsnära källsortering och energirådgivning samt med projekten Grönskande levande gårdar och närsamhällen och Hållbart resande. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har under perioden bidragit med relevanta kunskaper, data och arbetsmetoder för stadsdelsnämndernas Agenda 21-verksamhet.

Globträdet

Kommunfullmäktige behandlade den 17 juni 2004 en ansökan från Föreningen Globträdet om stadens medverkan i evenemanget Världsmästerskap i Samarbete under en vecka kring Världsmiljödagen 1-7 juni 2006. Fullmäktige beslutade att staden åtar sig att verka för möjligheten att i samarbete med Föreningen Globträdet vara delaktig i värdskapet för detta evenemang. Vidare anmodades Stockholms Stadshus AB att uppmana Stockholms Visitors Board AB att, utöver att ansvara för stadens åtagande när det gäller kontakterna med Föreningen Globträdet och förankring av evenemanget inom stadens organisation, även undersöka möjligheterna till delfinansiering av evenemanget under perioden 2004 till 2006.

Styrelsen för Stockholm Visitors Board AB har för egen del konstaterat att bolaget saknar egna medel att ekonomiskt medverka i evenemanget.

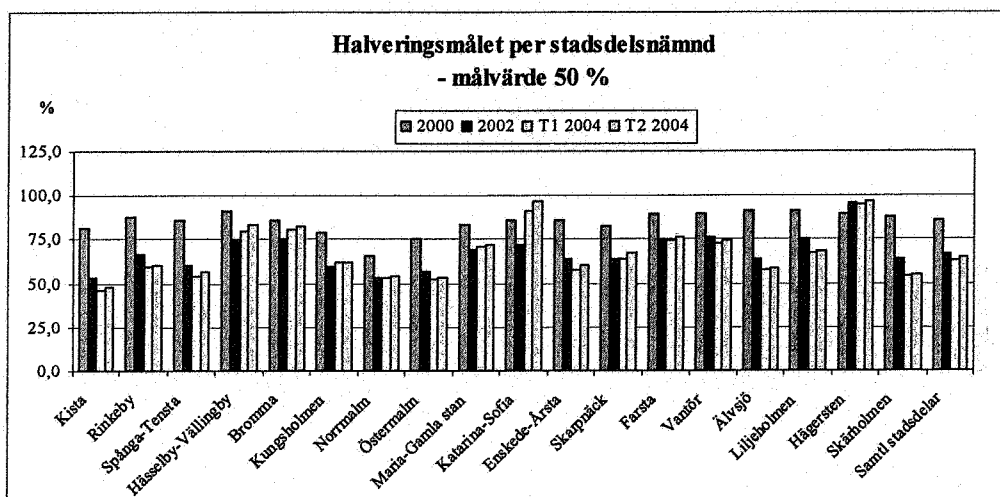
Stadsledningskontoret anser liksom tidigare att staden bör vara delaktig i detta evenemang och föreslår ett stöd på 800 tkr för 2004 som får finansieras inom budgetramen för Kommunfullmäktige m.m. Staden avser att i ett ärende till Kommunfullmäktige under 2004 fatta beslut om en finansiell medverkan 2005 och 2006. Stadsledningskontoret menar att ett genomförande förutsätter en huvudsakligen extern finansiering.

Bryta segregationen och fördjupa demokratin

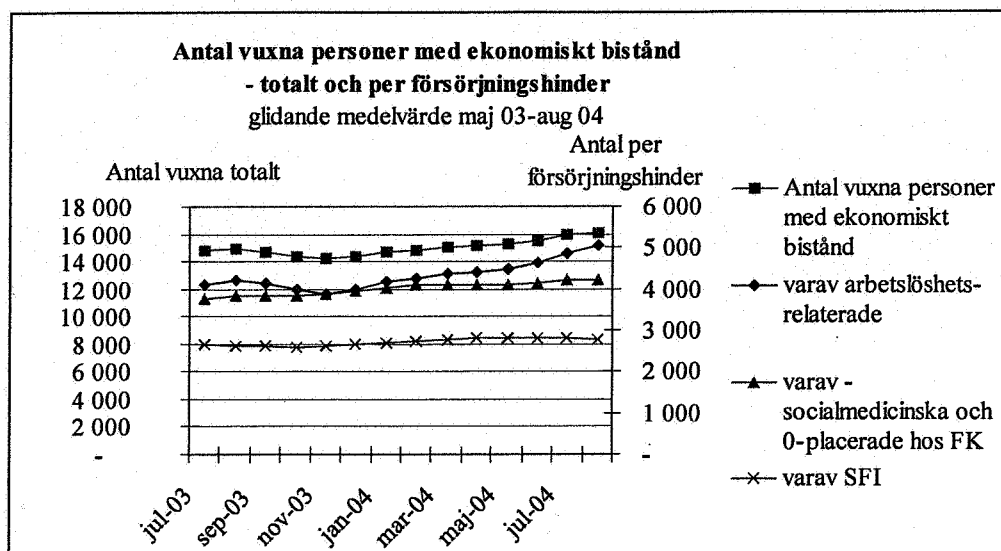
Minskat behov av ekonomiskt bistånd

Staden har som mål att under perioden 1999 till 2004 halvera antalet personer som uppbär ekonomiskt bistånd. Det genomsnittliga antalet under den senaste tolv månadersperioden uppgår till 14 817 vuxna personer, vilket innebär att antalet minskat med 35,1 % sedan 1999. Detta är dock en ökning sedan föregående helårsprognos med 373 personer eller 2,6 %. Halveringsmålet kommer inte att nås under 2004.

I diagrammet redovisas halveringsmålet per stadsdelsnämnd:

Flertalet stadsdelsnämnder rapporterar om ett ökande antal biståndstagare. Ökningen förklaras främst av situationen på arbetsmarknaden. Särskilt under sommarmånaderna har antalet personer som fått ekonomiskt bistånd p.g.a. arbetslöshet ökat. Ökningen har varit särskilt stor bland ungdomar. Detta anses bero på att det är svårt att få arbete, inklusive feriearbeten, för ungdomar som nyligen avslutat studier.

Det är också en trend att antalet personer med socialmedicinska hinder eller som är 0-placerade hos försäkringskassan ökar. Stadsdelsnämndernas statistik visar att antalet 0-placerade ökat med drygt 55 % den senaste tolv månaders perioden.

Metodutveckling för förkortad biståndstid

Stadsdelsnämnderna har enligt stadens budget i uppdrag att minska behovet av ekonomiskt bistånd. Detta arbete ska inriktas bl.a. på att förkorta genomsnittlig bidragstid samt finna individuella lösningar för enskilda i syfte att underlätta matchningsprocessen mellan arbetslösa och lediga arbeten. Stadsdelsnämnderna redovisar att metodutveckling pågår inom dessa områden. Bland de metoder som stadsdelsnämnderna lyfter fram kan nämnas:

- Utveckling av individuella handlingsplaner.
- Samverkan inom matchningsprogram med potentiella arbetsgivare inom t.ex. detaljhandel och parkeringsövervakning.
- Strukturerad samverkan i varierande omfattning med arbetsförmedlingen. Några nämnder betonar tidiga arbetssökaraktiviteter.
- Fokusering på någon utvald målgrupp, t. ex. långtidssjukskrivna.
- Utveckling av kurser i yrkessvenska.
- Tillhandahållande av praktikplatser i egen eller annans regi.
- Öka handläggande personals kunskaper i kognitiv beteendeterapi för att bättre kunna stödja personer med socialmedicinsk problematik.
- Samverkan med förtroendeläkare för bedömning av läkarintyg.

Det som beskrivs som metodutveckling bedrivs ofta i projektform med extern finansiering från i huvudsak Kompetensfonden.

Stadsdelsförnyelsen

Efter gjorda budgetjuteringsberäkningar beräknas planeringsutrymmet för 2004 omfatta totalt 44,0 mnkr, vilket innebär att det återstår totalt 251,0 mnkr av det totala planeringsutrymmet för Stadsdelsförnyelsen. I stadsdelsnämndernas redovisning framgår att det t.o.m. tertialrapport 2 finns nämndbeslut för totalt 76 projekt. Stadsdelsnämnderna Kista, Rinkeby och Skärholmen redovisar att de inte finns några nämndbeslutade projekt. Staden har ännu inte redovisat reavinsten i den utsträckning som krävs för att finansiera årets Stadsdelsförnyelse. Stadsledningskontoret återkommer härom i samband med bokslutet.

Stadsdelsnämnderna skall i samband med uppföljning av budget utöver sina egna insatser även redogöra för samtliga åtgärder som vidtas inom Stadsdelsförnyelsen, dvs. även åtgärder inom stadsdelsområdet som bolagen och facknämnderna ansvarar för. I stadsdelsnämndernas underlag saknas denna redovisning. Nämnderna uppmanas att återkomma med en redovisning i samband med verksamhetsberättelsen i enlighet med anvisningarna i blankett 1.18 tertialrapport 2 för 2004.

Ta ansvar för ekonomin

I budget för år 2004 har förutsatts att inga nämnder begär tilläggsanslag för den löpande verksamheten. Ökade kostnader inom något område innebär att nämnden får rymma dessa inom sin budget genom sänkta kostnader inom annat område. Nämnderna skall kontinuerligt arbeta med att effektivisera, förbättra och utveckla verksamheterna såväl ekonomiskt som kvalitetsmässigt. Det är viktigt att nämnderna snarast och konsekvent beslutar om åtgärder för att därigenom på ett tidigt stadium motverka en negativ utveckling.

Uppföljning av resultatbudget och resultatprognos

Sammantaget redovisas efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar ett underskott efter skatter och finansiella poster m.m. jämfört med budget om 107,7 mnkr. Detta är en förbättring med 463,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1. Avvikelsen mot budget består i huvudsak av följande:

Avvikelser jämfört med budget

Avvikelser Budget - prognos helårsutfall mnkr	T2 2004	T1 2004	VB 2003
Stadsdelsnämnderna			
<i>Nämndernas verksamhet</i>	-130,3	-161,6	177,6
<i>Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder</i>	-210,1	-183,4	-136,2
Övriga nämnder	-73,8	-135,9	220,3
Avskrivningar	67,8	61,7	26,8
Central medelsreserv			
<i>Prestationer</i>	159,1	70,0	0,0
<i>Oförutsedda behov</i>	102,2	70,0	107,2
Pensionsåtaganden	-1,1	-1,1	-17,3
Verksamhetens nettokostnader	-86,2	-280,3	378,4
Skatter och statsbidrag	-410,8	-685,1	68,3
Finansnetto	389,0	424,0	105,2
Begravningsavgift	0,3	0,3	1,1
Resultat efter avskrivning, skatt och finansiella poster	-107,7	-541,1	553,0
Disposition av i tidigare bokslut avsatta medel			155,8
Avsättningar i bokslut m.m.			-703,8
Förändring av redovisat eget kapital	-107,7	-541,1	5,0

Verksamhetens nettokostnader

Nämnderna redovisar ett prognostiserat nettounderskott om 86,2 mnkr för driftverksamheten efter tillstyrkta budgetjusteringar och övriga korrigeringar. Detta är en förbättring med 194,1 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport

1. Efter överföring av resultatenheternas resultat uppgår nettounderskottet till 19,4 mnkr.

Stadsdelsnämnderna redovisar ett sammantaget nettounderskott om 340,4 mnkr, vilket innebär en förbättring med 4,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1. Redovisade underskott avser högre nettokostnader än budget för stadsdelsnämnderna inom de flesta verksamhetsområden. Efter överföring av resultatenheternas resultat uppgår nettounderskottet till 253,8 mnkr.

Nämndernas underskott har minskat väsentligt jämfört med prognosen i tertialrapport 1, utom för stadsdelsnämnderna där underskottet endast har minskat något. Stadsledningskontoret ser positivt på att flera nämnder har förbättrat sina resultat. Det är emellertid bekymmersamt att främst stadsdelsnämnderna prognostiserar underskott. Av nämnderna beslutade effektiviseringar har på många håll inte varit tillräckliga och har inte fått avsedd effekt. Det är också troligt att nämndernas prognoser har påverkats av den osäkra situationen på arbetsmarknaden. Stadsledningskontoret förutsätter att de nämnder som uppvisar underskott snarast vidtar nödvändiga åtgärder för att uppnå ett resultat inom fastställd budget.

Det finns även anledning för nämnderna att rikta uppmärksamheten framåt i tiden. De kostnadsnivåer som upparbetas under 2004 kommer vara svårhanterliga budgetåret 2005.

Verksamheter med underskott måste intensifiera pågående arbete med systematisk prövning av insatser och uppföljning av beslut samt vid behov ompröva sina generella åtaganden.

Resultatöverföring

Resultatenheter skall föra över hela resultatet till nästkommande år under förutsättning att resultatet är en följd av eget handlande och att det ackumulerade resultatet inte överstiger 5 % av resultatenhetens bruttobudget samt att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden.

Nämnderna har ansvaret för att verksamheterna bedrivs inom beslutad budget och skall även fortsättningsvis säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att inte underskott skall uppstå. I enlighet med kommunfullmäktiges beslut skall nämnder som har resultatenheter med strukturella underskott avveckla dessa. Avvecklingen skall redovisas till kommunstyrelsen.

Överföring av resultatenheternas resultat från 2003 till 2004

I bokslutet för 2003 har 157,9 mnkr redovisats som resultatenheternas nettoöverskott. Efter justering för en felaktig överföring uppgick det samlade nettoöverskottet till 156,1 mnkr. Resultaten förs över till 2004.

Beräknad överföring av resultatenheternas resultat till 2005

I tertialrapport 2 har stadens nämnder beräknat överföra ett nettoöverskott med 61,3 mnkr till 2005, varav stadsdelsnämnderna 52,4 mnkr. Norrmalms,

Östermalms och Skärholmens stadsdelsnämnder samt socialtjänstnämnden redovisar nettounderskott för sina resultatenheter 2004. Stadsledningskontoret anser att det är oacceptabelt att resultatenheter återigen prognostiserar underskott och därmed förbrukar del av nästa års medel. Berörda nämnder skall därför noggrant följa resultatenheternas kostnadsutveckling och vidta åtgärder om behov föreligger samt säkerställa att vidtagna åtgärder ger effekt.

Det är av stor vikt att nämnderna ser över resultatenheternas incitament för att inskräpa vikten av budgethållning. Det får även understrykas att enheternas åtaganden skall utarbetas inom budget. Det är respektive förvaltningschef och nämnd som ytterst bär ansvaret för budgethållning. Nämnderna bör som en ytterligare åtgärd överväga om enheter med stora underskott skall fortsätta att vara resultatenheter.

Resultatenhet, som har avvecklats under 2004, kan inte föra över resultat till 2005. Enhetens utfall kommer att ingå i nämndens samlade resultat för 2004.

Budgetjusteringar

Under år 2004 finns inga extra resurser avsatta för nämndernas löpande verksamheter utöver prestationer och omstrukturering. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjusteringar med 166,2 mnkr för ökade nettokostnader. Medlen finansieras genom att ta i anspråk avsatta medel i tidigare års bokslut med 56,8 mnkr för stimulansbidrag till bl.a. äldreboenden och för ny- och ombyggnad av gruppboenden för fysiskt och psykiskt funktionshindrade samt förskolor samt genom omfördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m. med 5,5 mnkr. Finansiering sker ur central medelsreserv med 109,4 mnkr. Budgetjusteringarna framgår av bilaga 2.

Central medelsreserv

Prestationsförändringar

Stadsdelsnämndernas och utbildningsnämndens budgetar har justerats för ökade nettokostnader med 98,3 mnkr för prestationsökningar. Det är i huvudsak prestationerna inom förskoleverksamhet och omsorg om funktionshindrade som har ökat medan prestationerna inom grundskola och skolbarnsomsorg har minskat.

Övrigt

Nämndernas budgetar har justerats för ökade nettokostnader med 11,1 mnkr för bl.a. ökade kostnader för utomlänsplacerade inom omsorg om funktionshindrade, LSS-kollo, arbetstidprojekt inom äldreomsorgen, översyn av revisionen och minskade intäkter inom gatu- och fastighetsnämndens fastighetsförvaltning genom överföring av sjukhem till FB Servicehus. I nettokostnadsökningen ingår också en ökning av intäkterna inom gatu- och fastighetsnämnden för tillkommande tomträtter. Avveckling av lokaler m.m. har finansierats med 6,0 mnkr ur Central Medelsreserv då de medel som har avsatts under Kommunfullmäktige m.m. inte har räckt till att i sin helhet finansiera de budgetjusteringar som anges nedan.

Fördelning av centralt avsatta medel under Kommunfullmäktige m.m.

Avveckling och omstrukturering av lokaler

Nämnderna har begärt budgetjustering med 22,5 mnkr för ökade kostnader för avveckling och omstrukturering av lokaler. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjustering med totalt 9,7 mnkr och avstyrker ansökningar om 12,8 mnkr.

Förskolor med hög hyra

Avsatta medel för avveckling och omstrukturering av lokaler ska även användas för stöd till stadsdelsnämnder och enskilda anordnare av förskoleverksamhet med hög hyra. Utbildningsnämnden har begärt budgetjustering med 1,0 mnkr för ökade kostnader för andrahandsuthyrning av förskolor och fritidshem till enskilda anordnare. Stadsledningskontoret tillstyrker utbildningsnämndens begäran.

Beställarstöd skollokaler

Nämnderna har begärt budgetjustering med 2,4 mnkr för ökade kostnader för beställarstöd för skollokaler. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjustering med totalt 0,8 mnkr och avstyrker ansökningar om 1,6 mnkr.

Disposition av i tidigare bokslut avsatta medel

Stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av boenden inom äldreomsorg

Stadsdelsnämnderna har begärt budgetjustering med 19,4 mnkr för ny- och ombyggnad av äldreomsorgslokaler. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjustering med totalt 17,7 mnkr och avstyrker ansökningar om 1,7 mnkr.

Stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av särskilda boenden för psykiskt och fysiskt funktionshindrade och för utbyggnad av förskolelokaler

Stimulansbidrag för ny- och ombyggnad av särskilda boenden för psykiskt och fysiskt funktionshindrade samt för utbyggnad av förskolelokaler ska sökas i särskilda ärenden till kommunstyrelsens ekonomiutskott. Beviljade medel fördelas i senare tertialrapporter efter begäran från nämnderna, under det budgetår kostnaderna uppstår. Om särskilda skäl föreligger kan kommunstyrelsen i undantagsfall bevilja medel direkt i tertialrapporterna. I denna tertialrapport föreslås kommunstyrelsen fatta beslut i sådana ärenden från tre nämnder; Spånga-Tensta, Norrmalms och Hägerstens stadsdelsnämnder. Se utförligare under respektive nämnd.

Stadsdelsnämnderna har begärt budgetjustering med 13,3 mnkr för ny- och ombyggnad av särskilda boenden för psykiskt och fysiskt funktionshindrade. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjustering med totalt 10,8 mnkr och avstyrker ansökningar om 2,5 mnkr.

Stadsdelsnämnderna har begärt budgetjustering om 34,5 mnkr för utbyggnad av förskolelokaler. Stadsledningskontoret tillstyrker budgetjustering med totalt 28,3 mnkr och avstyrker ansökningar om 6,2 mnkr.

Ersättning till stadens skolverksamhet för mottagande av lärarkandidater

Kommunstyrelsen har den 18 februari 2004, § 13 (dnr 322-3734/2003), beslutat att för kalenderåret 2004 utbetala 2 500 kronor i ersättning per lärarkandidat och termin som har verksamhetsförlagd utbildning i stadens skolor. För-

delning av medel till nämnderna sker i samband med tertialrapport 2. Med beaktande av beloppens storlek kommer ingen budgetjustering att göras utan medlen kommer att utbetalas i särskild ordning av stadsledningskontoret efter att kommunstyrelsen godkänt tertialrapport 2.

Omslutningsförändringar

Nämnderna redovisar omslutningsminskningar med 1 205,2 mnkr, varav en omslutningsökning med 74,4 mnkr inom stadsdelsnämnderna. Omslutningsminskningarna avser minskade kostnader och intäkter för miljöavgiftskansliet, kompetensfonden och lokala investeringsprogram (LIP). Omslutningsökningarna avser främst ökad försäljning av platser inom äldreomsorg, omsorg om funktionshindrade och utbildning. Nämndernas budgetar justeras med motsvarande belopp i enlighet med specifikation per nämnd i bilaga 2.

Finansiering

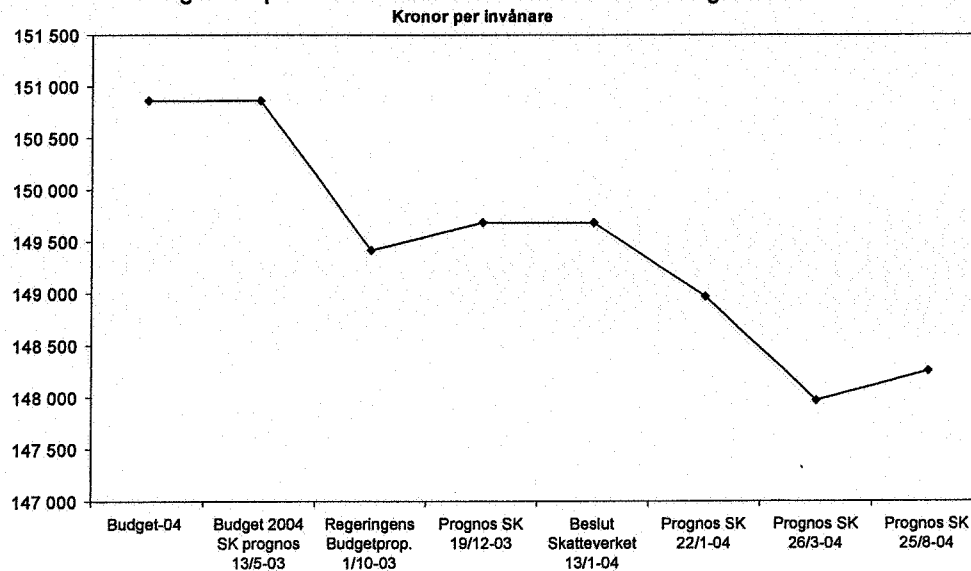
Skatter och statsbidrag

Skatteintäkterna förväntas bli lägre

Stockholms stads finansiering av verksamhetens nettokostnader består huvudsakligen av skatteintäkter och statsbidrag. Under 2004 beräknas skatteintäkterna bli betydligt lägre än vad som angavs i budgeten, eftersom sysselsättningen utvecklats sämre än förväntat både under 2003 och under innevarande år. Jämfört med budgeten för 2004 beräknas stadens skatteintäkter bli ca 650 mnkr lägre. Eftersom den beskattningsbara förvärvsinkomsten utgör underlag för debitering av begravningsavgifterna förväntas även intäkterna från dessa bli lägre än budgeterat, ca 12 mnkr.

Utvecklingen med minskande skatteintäkter sker även i riket som helhet. I diagrammet nedan illustreras hur prognoserna för rikets skatteintäkter reviderats ner sedan budgeten för 2004 beslutades. I den senaste prognosen från augusti 2004 har dock medelskattkraften åter reviderats upp något.

Prognoser på medelskatekraften i riket sedan budget 2004

Anm. SK står för Svenska Kommunförbundet.

Källor: Svenska kommunförbundet, Finansdepartementet och SLK

Negativa slutavräkningar

Kommunförbundets prognos per den 22 september 2004 visar en negativ slutavräkning för 2003 motsvarande ca 305 mnkr, vilket är en förbättring jämfört med prognosen som gjordes i tertialrapport 1. Prognosen i tertialrapport 2 för slutavräkningen 2003 motsvarar det belopp som Stockholm stad tog upp i bokslutet 2003, vilket innebär att 2004 års resultat inte belastas.

Den svaga sysselsättningsutvecklingen leder också till att Kommunförbundets prognos visar på en negativ slutavräkning för 2004 motsvarande ca 238 mnkr. Jämfört med budget medför detta en försämring med motsvarande belopp av skatteintäkternas årsutfall för 2004. Detta är dock en prognos och såsom illustreras i diagrammet ovan medför detta en osäkerhet i bedömningen.

Uljämningseffekter

Sammantaget beräknas stadens skatteintäkter inkl. slutavräkningen, men före utjämningen, bli ca 900 mnkr lägre än vad som angavs i budgeten för år 2004. Utjämningssystemen begränsar dock effekterna för stadens ekonomi. När den egna skatekraften minskar, betalar staden mindre till inkomstutjämningen. Skatteintäkterna efter utjämningen, inklusive begravningsavgifterna, beräknas därför understiga budget med ca 489 mnkr.

Statsbidragen ligger i nivå med budget

Stadsbidragen beräknas ligga ungefär i nivå med vad som angivits i budget (ca 9 mnkr lägre). I prognosen i tertialrapport 1 uppskattades statsbidragen understiga budget med ca 135 mnkr. Detta förklarades av att regeringen i vårpropositionen beslutade om en slutreglering av pensionsreformen som innebär att 1,8 mdkr dras in från kommunerna under innevarande budgetår. Nu kompenseras detta nästan fullt ut av att regeringen i budgetpropositionen 2005, har

beslutat att höja det tillfälliga generella sysselsättningsstödet till kommuner och landsting redan under innevarande år.

Mellankommunal utjämning

Den mellankommunala utjämningen handlar om bidrag för att täcka kostnaderna för framför allt den LSS-verksamhet som kommunerna övertagit från landstingen. Syftet är att fördela kostnader för ökad verksamhet i en kommun till samtliga länets kommuner. Den senaste prognosen visar att Stockholms stads avgift till den mellankommunala utjämningen 2004, blir ca 7 mnkr lägre än budgeterat.

Begravningsavgift och avsättning till begravningsfond

Intäkterna från begravningsavgiften under Finansförvaltningen beräknas uppgå till 97,4 mnkr, vilket understiger kyrkogårdsnämndens prognostiserade nettokostnader med 12,2 mnkr. Underskottet kan inte täckas av annan kommunal verksamhet utan kommer att disponeras ur begravningsfonden i samband med stadens bokslut.

Renhållningsnämnden

Nämnden prognostiserar ett överskott med 21,0 mnkr jämfört med budget. Överskott kan inte användas för annan kommunal verksamhet utan kommer att avsättas i samband med stadens bokslut.

Finansnetto

Räntenetto

Prognosen för räntenettet uppgår till 565,0 mnkr, vilket är 100,0 mnkr högre än budget för 2004. Ökningen beror huvudsakligen på att stadens finansiella nettofordran är högre än beräknat i budget.

Övriga finansiella intäkter

Prognosen uppgår till 889,0 mnkr, vilket är 289,0 mnkr högre än budget 2004. Ökningen beror på att regeringsrätten i december 2003 beslutade att parkeringsavgifter ej skall påföras moms. Staden kommer att begära återbetalning genom momsrättelser av parkeringsavgifter för åren 1995-2003.

Finansiell nettofordran

Stadens finansiella nettofordran förväntades enligt budget 2004 uppgå till 9 215 mnkr vid årets slut. Prognosen för stadens finansiella nettofordran förväntas vid 2004 års utgång uppgå till 12 489 mnkr vilket är en ökning med 3 274 mnkr jämfört med budget. Ökningen beror huvudsakligen på en ökad försäljning genom stadens renodling av fastighetsbeståndet och en förskjutning av investeringsutgifterna, vilket har lett till minskade kassautflöden.

Pensionsåtaganden

Kostnaderna för pensionsåtaganden inkl. pensionsskatt har i prognosen bedömts öka något jämfört med budget.

Finansieringsutveckling

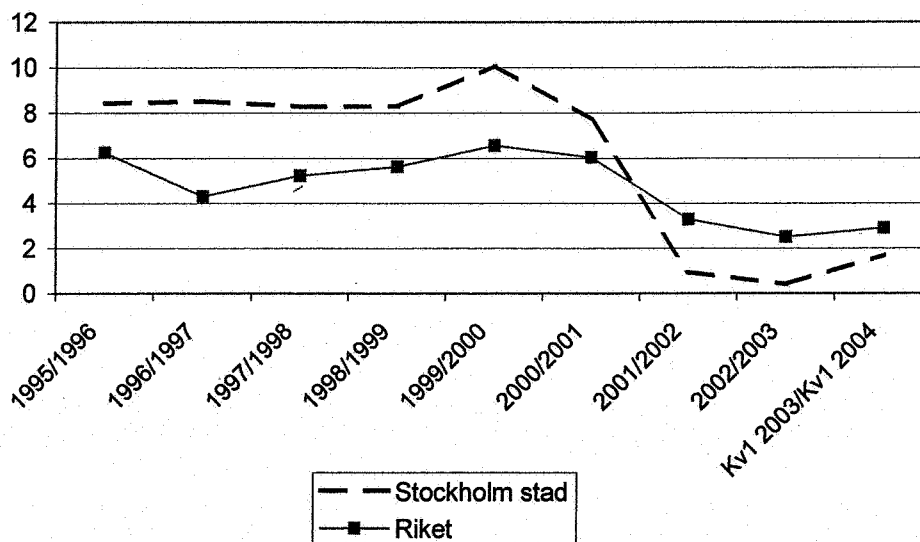
I budget för år 2004 angavs att vissa faktorer med stor påverkan på stadens intäkter var av särskilt intresse att följa upp under året. I avsnittet nedan görs en avstämning av dessa faktorer.

Lönesummeutvecklingen

Som nämnts består Stockholms stads intäkter till stora delar av skatteintäkter. Storleken på dessa bestäms av de beskattningsbara förvärvsinkomsterna, dvs. i huvudsak lönesummor inkl. förmåner, transfereringsinkomster (sjukpenning, arbetslöshetsersättning, pensioner m.m.) och inkomst av näringsverksamhet. Lönesumman bestäms i sin tur huvudsakligen av utvecklingen av sysselsättningen och timlöneökningarna. Tillväxttakten i lönesumman låg under andra halvan av 1990-talet ständigt två-tre procentenheter högre i Stockholm jämfört med riksgenomsnittet. Sedan 2001 har tillväxttakten minskat och under 2003 ökade lönesumman betydligt långsammare i Stockholm än i övriga riket vilket framgår av diagrammet nedan.

Första kvartalet 2004 innebar en liten vändning av den svaga utvecklingen av lönesumman. I förhållande till första kvartalet 2003 har lönesumman i Stockholms stad ökat med 1,7 procent. I landet har lönesumman under samma period ökat med 2,9 procent.

Lönesummor, årlig procentuell förändring

Källa: Kontrolluppgiftsregistret SCB/USK

Sysselsättningsutvecklingen

Sysselsättningsintensiteten i Stockholm stad har sjunkit kontinuerligt sedan andra kvartalet 2001, om man jämför med motsvarande kvartal året innan. I riket har nedgången procentuellt sett inte varit lika kraftig. Under de två första kvartalen 2004 tycks dock en stabilisering ha skett. Siffrorna för första kvartalet 2004 ligger i nivå med de för motsvarande kvartal 2003 och under andra kvartalet 2004 har sysselsättningen ökat i staden. I riket har nedgången däremot fortsatt.

Stockholmsregionen drabbades relativt sett hårdare än riket av konjunktur-nedgången, men mycket pekar på att Stockholm nu kommer att växa snabbare än övriga Sverige. Även sysselsättningen kommer att stiga snabbare i Stockholm. Eftersom det finns så många arbetssökande med höga kvalifikationer och speciella kompetenser i länet har näringslivet goda möjligheter att rekrytera kompetent personal inför en kommande uppgång.

Sysselsättningsintensitet mätt som andel av arbetskraften i procent

	2003				2004	
	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Kv 1	Kv 2
Staden	76,8	77,6	77,4	76,2	76,8	77,8
Riket	73,3	74,9	75,3	73,5	72,5	73,9

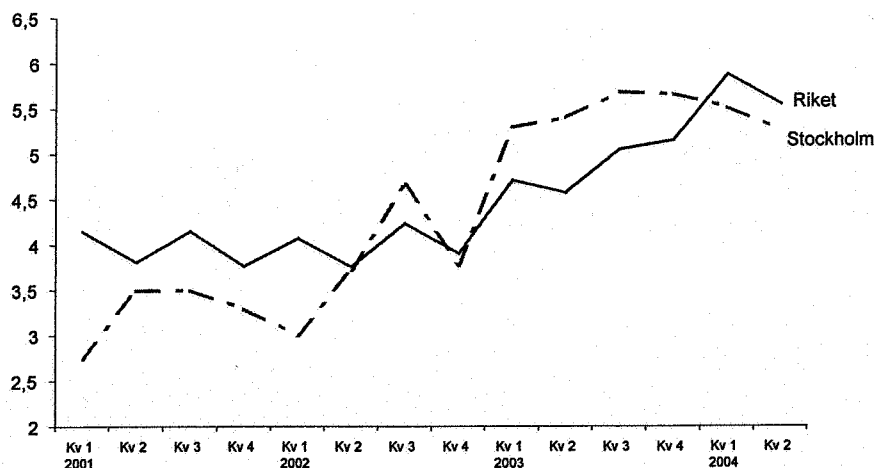
Källa: AKU SCB/USK

Arbetslöshetsutvecklingen

En annan viktig faktor att följa är arbetslöshetsutvecklingen. Under 2003 fortsatte arbetslösheten att stiga och Stockholms arbetsmarknad utvecklades sämre än riksgenomsnittet. Arbetslöshetstalet för helåret 2003 var 5,5 procent av arbetskraften i Stockholm, jämfört med 3,8 procent 2002. I hela riket var motsvarande tal 4,9 procent 2003 respektive 4,0 procent 2002.

I diagrammet nedan är kvartalsvisa siffror redovisade. Dessa visar att bilden återigen ändrats. Arbetslösheten under de första två kvartalen 2004 har minskat något i Stockholm jämfört med motsvarande kvartal 2003 enligt siffror från SCB. Antalet varsel och konkurser minskar också i Stockholm enligt Länsarbetsnämnden, som spår att arbetslöshetstalen kommer att sjunka i början på nästa år.

Arbetslöshet i Stockholms stad i jämförelse med riket

Källa: AKU SCB/USK

Uppföljning av investeringsplanen

Prognosen för nämndernas nettoinvesteringsutgifter uppgår till 2 478,5 mnkr, vilket innebär lägre nettoutgifter med 463,4 mnkr jämfört med investeringsplanen exkl. den centrala medelsreserven för investeringar. Avvikelsen mot

investeringsplanen är 140,5 mnkr lägre än i prognosen i tertialrapport 1, främst beroende på att gatu- och fastighetsnämnden redovisar en väsentligt minskad avvikelse mot budget. Av den centrala medelsreserven för investeringar återstår 145,0 mnkr. De lägre investeringsutgifterna härrör främst från gatu- och fastighetsnämnden samt idrottsnämnden.

Inom gatu- och fastighetsnämndens fastighetsförvaltning är avvikelsen jämfört med investeringsplanens nettoutgifter 215,3 mnkr, och enbart ca en tredjedel av investeringsramen beräknas utnyttjas. Avvikelsen beror främst på att projekt inom affärsområde barnstugor har förskjutits i tiden eller ej genomförts som ursprungligen planerat, samt att ventilationsåtgärder inom Stadstern skjutits upp. Utgiftsminskningen motverkas av ökade utgifter 2004 för ombyggnaden av Blackebergs sjukhem.

Gatu- och fastighetsnämnden exkl. fastighetsförvaltningen redovisar en avvikelse om 45,5 mnkr jämfört med investeringsplanen, främst beroende på minskade investeringsutgifter för planeringsprojekt inom mark och bostäder, vilket motverkas av ökade utgifter för tillkommande fastighetsförvärv. Jämfört med prognosen i tertialrapport 1 har avvikelsen mot investeringsplanen minskat.

De prognosticerade utgifterna för Hammarby sjöstad år 2004 uppgår till 350,2 mnkr vilket är en ökning med 23 % jämfört med investeringsplanen. Utgiftsökningen beror främst på tillkommande projekt vilka ej var definierade i investeringsplanen (184 mnkr), vilket motverkas av utgiftsminskningar på grund av förskjutningar (118 mnkr). Investeringsutgifterna för Sergels torg – Hästskogången år 2004 beräknas öka med ca 25 mnkr jämfört med investeringsplanen på grund av förskjutningar. Utgifter för marksaneringsprojekt i bl.a. kv Lyftkranen i Ulvsunda samt Klara Sjö beräknas uppgå till ca 73 mnkr under 2004. Investeringsutgifterna för projektet Nord/Sydaxeln (65,5 mnkr) är i linje med investeringsplanen. Följdinvesteringar för Södra Länken beräknas uppgå till 35,6 mnkr 2004, vilket är 10,2 mnkr högre än investeringsplanen pga. tillkommande följdinvesteringar.

Idrottsnämnden redovisar en avvikelse om 174,5 mnkr jämfört med investeringsplanen, vilket är en ökning jämfört med prognosen i tertialrapport 1. Den lägre nettoinvesteringsutgiften beror på beror på senareläggning av bl.a. Skanstullshallen och Hagsätra IP samt upprustning av fullriggaren av af Chapman. Kommunfullmäktige beslutade den 6 september 2004 att godkänna förvärv av Mälarhöjdens ishall (Wallenstamhallen) till en köpeskilling om 12,0 mnkr vilken finansieras inom idrottsnämndens investeringsplan.

Försäljningsinkomster

Gatu- och fastighetsnämnden har ett försäljningsbeting om 500 mnkr fastlagt i budget 2004. Nämnden bedömer att betinget kommer att uppnås under året. Försäljningarna beräknas generera reaförluster om ca 137,5 mnkr under 2004, enligt kompletterande information från nämnden. Reaförlusterna beror på försäljning av tomträtter för småhus (ca 65 mnkr) samt reaförluster från övriga försäljningar (72,5 mnkr), varav ca 50,2 mnkr härrör från tidigare beslutade försäljningar som inte har verkställts. Prognosen över reaförluster från öv-

riga försäljningar beror på en mängd faktorer och bedöms av nämnden som osäker. Därutöver har försäljningar om 1 530,7 mnkr skett genom överförandet av AO Sjukhems fastigheter till FB Servicehus AB.

Övriga redovisningar

Kvalitetsutveckling

I tertialrapporten skall nämnderna bedöma uppfyllelsen av de fastställda generella åtagandena. Bedömningen skall grundas på nämndernas uppföljning av enheternas åtaganden. Åtaganden inom alla nivåer skall utarbetas inom fastställd budget. I huvudsak bedömer nämnderna att de kommer att uppfylla sina generella åtaganden. Ett flertal nämnder kommer dock inte att göra detta inom fastställd budget.

I stort sett samtliga nämnder redovisar sitt arbete med det integrerade ledningssystemet. Formerna och omfattningen av arbetet varierar mellan nämnderna och inom nämndernas olika verksamhetsområden. De flesta nämnder redovisar väl etablerade former för hur arbetet bedrivs och vidareutvecklas.